

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев 52/2025
27.02.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници по тужби тужиоца Агенција за вођење спорова у поступку приватизације, Београд, чији је пуномоћник Велибор Ероп, адвокат из ..., против туженог „DBI-G“ Zartkoruen Mukodo Reszvenytarsasag, Будимпешта, Република Мађарска, МБ 01-10-042497, чији је пуномоћник Недељко Велисављевић, адвокат из ..., ради дуга, вредност предмета спора 785.000,00 евра, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 4564/24 од 17.10.2024. године, у седници одржаној дана 27.02.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против става првог изреке пресуде Привредног апелационог суда Пж 4564/24 од 17.10.2024. године.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 1671/24 од 08.07.2024. године, у ставу првом изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев, којим је тужилац тражио да се обавезе тужени да му плати 785.000 евра са каматом по стопи коју одређује Централна европска банка за евро од 22.05.2012. године до 25.12.2012. године, а од 15.12.2012. године до исплате по стопи прописаној Законом о затезној камати, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове поступка у износу од 1.343.622,00 динара.

Решењем Привредног суда у Београду П 4818/17 од 24.08.2020. године одбијен је захтев адвоката Вучића Шћепаковића за накнаду трошкова поднет суду 04.01.2019. године.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 4564/24 од 17.10.2024. године, у ставу првом изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца, па је потврђена у целисти пресуда Привредног суда у Београду П 1671/24 од 08.07.2024. године. У ставу

другом изреке, одбијена је као неоснована жалба привременог заступника туженог и потврђено решење Привредног суда у Београду П 4818/17 од 24.08.2020. године.

Против другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права са предлогом да Врховни суд укине нижестепене пресуде и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак. Из садржине ревизије произилази да тужилац побија другостепену пресуду у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду у границама ревизијских разлога прописаних одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/11..10/23 – др. закон) Врховни суд је одлучио да ревизија тужиоца није основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју се у ревизијском поступку пази по службеној дужности. Указивање тужиоца на то да је првостепени суд одбио његов предлог да се изведе доказ економским вештачењем на околност испуњености обавеза преузетих уговором о приватизације тиче се битних повреда одредаба из члана 374. ст.1 у вези са чл. 398. ст.2 и чл. 8. ЗПП, учињених пред првостепеним судом, а што не може бити разлог за изјављивање ревизије у смислу члана 407. ЗПП. Побијана одлука заснована је на чињеничном стању које је утврђено оценом доказа изршеном од стране првостепеног суда који је и спроводио доказни поступак. Стога, битна повреда на коју се указује није могла бити учињена у поступку пред другостепеним судом. Поред тога, оваквим ревизијским наводима суштински се оспорава правилност утврђеног чињеничног стања, услед погрешне оценом доказа, на којем су засноване нижестепене одлуке, а у ком погледу погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање не представља дозвољени ревизијски разлог у смислу члана 407. став 2. Закона о парничном поступку.

Према чињеничном стању утврђеном од стране првостепеног суда, правни претходници тужиоца и туженог закључили су 13.06.2007. године Уговор о продаји друштвеног капитала друштвеног предузећа „Ваљево пут“, а наведеним уговором се тужени, као купац, обавезао да ће извршити све обавезе из Социјалног програма, као у Прилогу број 4, који је саставни део уговора. Уговором је предвиђено да ће, у случају да купац не изврши неку од обавеза које су наведене у члановима 8.1. и 8.3, а које представљају неновчану обавезу у складу са меродавним правом, купац платити Агенцији за приватизацију уговорну казну. Дана 26.03.2012. године, Агенција за приватизацију је обавестила туженог да је разматрала поступање купца у складу са одлуком Агенције о остављању накнадног рока за извршење обавеза из Уговора о продаји друштвеног капитала „Ваљево пут“ Ваљево и да је донела одлуку да уговорна обавеза обезбеђења континуитета и одржања текућег обима производње у субјекту приватизације из члана 4. Социјалног програма није извршена. Агенција за приватизацију обавестила је дописом од 22.05.2012. године туженог и субјект приватизације „Ваљево пут“, о раскиду Уговора о продаји друштвеног капитала „Ваљево пут“ Ваљево због неиспуњења, те је позвала купца да у року од 15 дана од пријема дописа изврши плаћање уговорне казне. Тужилац заснива тужбени захтев на тврдњи да правни претходник раније првотуженог (а сада туженог), друштво „Betonit Zrt“ Budimpešta, није испунио уговором преузете неновчане обавезе, односно да исти није одржао текући обим производње без смањивања постојећих капацитета, из ког

разлога тужиоцу припада право на уговорну казну, у смислу члана 8.4. Уговора о продаји друштвеног капитала Предузећа „Ваљево пут“.

У току трајања поступка, над туженим друштвом „Betonut Zrt“ Budimpešta је покренут поступак ликвидације у складу са одредбама закона Републике Мађарске, који уређују поступак стечаја и ликвидације привредних друштава, дана 16.12.2014. године, који поступак ликвидације се водио пред надлежним судом Републике Мађарске, који је и окончан, закључењем поравнања туженог са својим повериоцима, након чега је тужени наставио да постоји као правно лице, са различитим пословним именом.

Тужилац није у стечајном поступку, који се водио пред надлежним судом Републике Мађарске над туженим, пријавио потраживање на име уговорне казне, а који износ је од туженог, као купца, захтевао дописом од 22.05.2012. године.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд закључује да уговорна казна не може бити активирана, нити се може тражити њена исплата након раскида уговора, с обзиром на то да споразум о уговорној казни дели судбину обавезе за чије се обезбеђење уговора. Првостепени суд је на становишту да и у случају да припада тужиоцу право на уговорну казну у случају раскида уговора, није испуњен претходни услов за потраживање исте у овом поступку. Наведено из разлога што је у току ове парнице над правним претходником туженог покренут поступак ликвидације 16.12.2014. године у складу са одредбама закона Републике Мађарске, који уређују поступак стечаја и ликвидације привредних друштава. Из садржине дописа Министарства правде Републике Мађарске првостепени суд је утврдио да је у тренутку спровођења поступка ликвидације, био на снази Закон о стечајном поступку и поступку ликвидације из 1991. године. Наведеним Законом није предвиђено разликовање између поверилаца из других земаља, у конкретном случају овде тужиоца и поверилаца из Мађарске, те је истим прописана обавеза поверилаца, који имају доспела новчана потраживања до почетка поступка ликвидације, да иста пријаве најкасније у року од 180 дана од дана објављивања налога којим се налаже ликвидација, при чему се налог након правноснажности објављује у службеном листу друштва, који је доступан електронски. Поверлиоци, у случају покретања парничног поступка пре покретања поступка ликвидације, нису ослобођени обавезе подношења пријаве потраживања ликвидационом управнику. Коначно, првостепени суд је утврдио и то да почетком ликвидације доспевају сви дугови привредног друштва над којим се спроводи ликвидација те да повериоци који своја потраживања нису пријавили у року од 180 дана губе право да своје потраживање остварују у другим поступцима. На основу наведеног, првостепени суд је закључио да је тужилац био дужан да потраживање на име уговорне казне у утуженом износу пријави у поступку ликвидације који се спроводио над купцем - правним претходником туженог. Како тужилац није пријавио потраживање, према закључку првостепеног суда следи да је тужилац у овом поступку изгубио право да потражује од туженог плаћање на име уговорне казне. Пошто је тужбени захтев неоснован, то првостепени суд није посебно ценио приговор застарелости потраживања. Из наведених разлога је првостепени суд донео одлуку, као у првом ставу изреке првостепене пресуде.

Другостепени суд је на становишту да је првостепени суд погрешно применио материјално право када је закључио да, након раскида уговора о продаји друштвеног капитала, због неиспуњења уговорних обавеза купца, тужилац не може тражити

исплату уговорне казне након таквог раскида. Напротив, право на наплату уговорне казне се не може искључити због чињенице да је раскинут основни уговор чијем обезбеђењу она служи, с обзиром да сам захтев за исплату уговорне казне, у конкретном случају, у себи садржи и изјаву да се уговор раскида, те су исти дати истовремено. У конкретном случају, како је уговор раскинут, то је отпало право да се захтева испуњење обавезе, те тужилац има право да поднесе захтев за исплату уговорне казне. Међутим, погрешна примена материјалног права у конкретном случају, према становишту другостепеног суда, није утицала на правилност ожалбене пресуде.

Другостепени суд, такође, сматра да погрешно првостепени суд закључује да је након окончаног поступка ликвидације над туженим, лице које је наставило да егзистира у правном промету, у односу на купца из Уговора о продаји друштвеног капитала „Ваљево пут“ а.д. Ваљево, правни претходник туженог. Ово с обзиром на то да из утврђеног чињеничног стања произилази да је правно лице, које је као купац закључило Уговор о продаји друштвеног капитала, правно лице над којим се по праву Републике Мађарске и пред надлежним судом у Мађарској водио поступак ликвидације у периоду од 16.12.2014. до 02.01.2017. године, који поступак је окончан закључењем поравнања са његовим повериоцима и који је на даље са истим матичним бројем наставио да постоји као правно лице, али са промењеним пословним именом, што значи да је реч о истом лицу, а не о правном претходнику. Наведено такође не утиче на правилност првостепене пресуде. Првостепена одлука је правилна из разлога што је у складу са чланом 13. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља Министарство правде Републике Србије прибавило Обавештење о страном праву по захтеву првостепеног суда од стране надлежног органа, Министарства правде Мађарске, а који је поред одговора на конкретна питања и за сваки одговор цитирао меродавни законски текст. Из садржине наведеног дописа произилази да је у тренутку трајања ликвидационог поступка над туженим на снази био Закон о стечајном поступку и поступку ликвидације Републике Мађарске, донет 1991. године. Имајући у виду одредбе параграфа 28., 29. и 31. Закона о стечајном поступку и поступку ликвидације Републике Мађарске, по оцени другостепеног суда, произилази правилност закључка првостепеног суда да је у поступку ликвидације објављен оглас у складу са одредбама закона на интернет страници привредног друштва и у његовом службеном листу, да није постојала обавеза ликвидационог управника нити суда да обавесте друге повериоце о наведеном, будући да тужилац не спада у круг лица наведених одредбом члана 29. и 31. поменутог закона, а која је суд у обавези да обавести о редоследу ликвидације. Другостепени суд сматра да је правилан закључак првостепеног суда да је тужилац, као поверилац, односно страно правно лице, дужан да пријави потраживања у ликвидационом поступку, без обзира на чињеницу што претходно тече поступак међу парничним странама, а на шта га обавезује одредба члана 28. став 2. тачка Ф и 38. став 2. и 46. став 7. Закона о стечајном поступку и поступку ликвидације Републике Мађарске, према коме се као меродавном праву у спровођењу поступка ликвидације над туженим, има применити право државе у којој се овај поступак води.

Имајући у виду наведено, другостепени суд је становишта да је правилан закључак првостепеног суда да је тужилац, као поверилац, у поступку ликвидације над туженим, без обзира што је претходно покренут овај парнични поступак, био у обавези поднети пријаву потраживања у ликвидационом поступку који се водио над туженим, па и потраживање на име уговорне казне која је предмет ове парнице у утуженом

износу. Како тужилац у поступку ликвидације над туженим није пријавио потраживање на име уговорне казне која је предмет ове парнице изгубио је право да потражује износ на име уговорне казне у парничном поступку који се пред овим судом води. То су разлози због којих је другостепени суд потврдио првостепену пресуду.

Врховни суд налази да је другостепени суд правилно применио материјално право и правноснажно одбио тужбени захтев.

Најпре, правилан је закључак другостепеног суда да се изричитим законским конституисањем и одређењем права исплате уговорне казне као претпостављене штете, свакако конституише и право повериоца да захтева исплату уговорне казне као претпостављене штете у случају када је дошло до раскида уговора. Шта више, право на уговорну казну се не може искључити због чињенице да је раскинут основни уговор чијем обезбеђењу она служи. То је правно неупутно, јер сам захтев за исплату уговорне казне због неиспуњења уговором конституисане обавезе у себи конзумира и прећутну изјаву да се уговор раскида. У противном, прихватањем правног становишта да се раскидом уговора губи право на исплату уговорне казне у потпуности се поништава не само могућност њене реализације већ и законско опредељене сврхе због које је иста законом допуштена и уговором конституисана. Циљ уговорне казне је да додатно осигура извршење дужникове обавезе, а ако до тога не дође да се повериоцу који је у целости извршио своје уговорне обавезе призна и исплати претпостављена штета у висини уговором одређене уговорне казне. Наведено из разлога што се уговорним конституисањем права на уговорну казну повериоцу законом признаје остварење права на накнаду штете до висине уговорне казне коју ће исти реализовати без икаквих посебних услова једини услов за остварење тог права је претходно испуњење повериоцевих уговорних обавеза. Тиме се поверилац по самом закону ставља у далеко лакшу позицију у погледу намирања причињене му штете због раскида уговора од оне у којој би се нашао да уговором није била прописана и уговорна казна за случај неиспуњења дужникове обавезе. Ако би раскид основног уговора водио и престанку уговорне казне као акцесорног права наступила би правно недопуштена ситуација у којој се у случају неиспуњења уговорне обавезе тим уговором конституисана уговорна казна никада не би могла наплатити. Тиме би се не само онемогућило судско остварење права на уговорну казну већ би се судским одлукама обесмислио и сам институт уговорне казне. У том случају би се и законске одредбе о уређењу правног института уговорне казне учиниле правно излишним, или, у најмању руку, правно неделотворним. Из тог разлога би споразум о уговорној казни због неиспуњења обавезе из уговора о продаји друштвеног капитала представљао само мртво слово на папиру без икаквих правних последица за случај неизвршења уговорне обавезе чијем обезбеђењу уговорна казна служи. Наведено је у складу са судском праксом ревизијског суда, односно о овом питању је расправљено на седници Грађанског одељења од 24.04.2018. године. Међутим, правилно указује другостепени суд на то да наведено не утиче на правилност првостепене одлуке, односно да је првостепена одлука правилна, премда из других разлога.

Одредбом члана 13. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља ("Сл. лист СФРЈ", бр. 43/82 и 72/82 - испр., "Сл. лист СРЈ", бр. 46/96 и "Сл. гласник РС", бр. 46/2006 - др. закон) прописано је да ће суд или други надлежни орган по службеној дужности утврдити садржину страног меродавног права. Орган из става 1. овог члана може затражити обавештење о страном праву од савезног органа

надлежног за послове правде. Странке у поступку могу поднети и јавну исправу о садржини страног права.

Ревидент је у ревизији у битном истакао да је другостепени суд прихватио становиште првостепеног суда у погледу примене мађарског права, који се користио ставовима и закључцима прибављеног обавештења мађарског Министарства правде, а пропустио је да цени какво дејство поступак ликвидације који је вођен у односу на туженог у Мађарској има према праву Републике Србије. Указао је на то да одговорност тужиоца не може бити условљена одредбама мађарског закона који прописује поступак ликвидације, већ искључиво одредбама уговора о продаји друштвеног капитала који је у чл. 10. у вези са чл. 1 истог као меродавно право предвидео право Републике Србије. Сматрао је да поступак ликвидације није водио брисању привредног друштва, већ је друштво наставило да постоји, те будући да овакву ситуацију наш закон не познаје, то нема ни могућности преклузије, као ни пријављивања потраживања у поступку ликвидације.

Међутим, према становишту Врховног суда, ови наводи нису основани. Ово стога што нема места примени домаћег права иако је уговором о куповини субјекта приватизације предвиђена надлежност домаћег суда и домаће меродавно право, када је покренут поступак ликвидације над дужником, које је страном привредно друштво. Одредбом члана 9. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља прописано је да се право стране државе примењује према свом смислу и појмовима које садржи. Сходно овој одредби, одредбе мађарског закона које регулишу поступак ликвидације се примењују у складу са смислом и појмовима мађарског права, без примене српског права које регулишу поступак ликвидације. У конкретној ситуацији се примењује мађарско право које регулише поступак ликвидације туженог привредног друштва, као *lex specialis*, јер се поступак ликвидације водио пред надлежним судом и применом меродавног права Републике Мађарске, према месту седишта туженог. Стога су ирелевантни наводи ревидента да наше право не познаје правне последице ликвидације, на начин како их регулише мађарско меродавно право.

Насупрот наводима ревидента, нижестепени судови нису применили непосредно закључке мађарског Министарства правде о садржини и значењу меродавног права, будући да су у својим одлукама децидно цитирали релевантан меродавни пропис – Закон о стечајном поступку и поступку ликвидације из 1991. године, а чије одредбе су таксативно наведене у обавештењу о садржини меродавног права. Наведено је сагласно напред цитираном члану 13. став. 2. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља.

Следом, правилно другостепени суд указује на то да из одредбе чл. 28. Закона о стечајном поступку у поступку ликвидације из 1991. године произилази да ће, ако је налог којим се налаже ликвидација дужника постао коначан, суд одмах након ступања на снагу именовати ликвидационог управника, а затим наложити објављивање одредби из налога за ликвидацију и одредби из налога којим се именује ликвидациони управник у Службеном гласнику друштва, као и на интернет страници друштва. Објављивање ће сагласно ставу 2. тачка ф) наведеног члана укључивати обавештење повериоцима да пријаве управнику своја потраживања у року од 40 дана од дана објављивања налога за ликвидацију. Из одредбе чл. 29. и 31. поменутог закона, произилази да суд по службеној дужности обавештава о редоследу ликвидације само државне, пореске и царинске органе - општински порески царински орган надлежан према седишту и

огранку дужника, организује здравствено осигурање и пензијску управу надлежну према месту оснивања дужника, Завод за запошљавање, Агенцију за заштиту животне средине и заштиту рада, Привредни суд, архиву надлежну према пребивалишту дужника, поједине пружаоце платних услуга код којих се воде рачуни дужника, Службу катастра непокретности и орган који издаје овлашћење за оснивање или делатности, ако дужник такође обавља делатност за коју је потребно одобрење за оснивање или делатност. Чланом 37. став 1. истог закона прописано је да ће ликвидациони управник укњижити потраживања према дужнику која су поднета 40 дана након објављивања ликвидације, али која су пријављена у року од 180 дана, осим оних који су постигли споразум и биће извршена ако после измирених дугова наведених у одељку 57. ст.1. буде постојало имовинско покриће. Ставом 3. је прописано да непоштовање рока од 180 дана у случају из ст. 1. резултира губитком права. Одредбом чл. 38. став 2. прописано је да се парнични поступци који су покренути до почетка ликвидације настављају пред претходно поступајућим судом. Поступак који је покренут због извршења новчаног потраживања до почетка ликвидације, не ослобађа повериоца од извршења обавезе из чл. 28. став 2. тачка ф), што значи обавезе пријављивања потраживања. Сагласно одредби члана 41. наведеног закона, након истека 40 дана од објављивања налога којим се налаже ликвидација, достављањем коначног ликвидационог биланса, постоји могућност договора између поверилаца и дужника у било ком тренутку, а сви они који се у ликвидационом поступку нису пријавили као повериоци након окончања поступка споразумним поравнањем неће моћи да изврше своје потраживање према дужнику.

Имајући у виду напред цитиране одредбе, те како тужилац у поступку над туженим неспорно није пријавио потраживање на име уговорне казне у предвиђеном року од 40 дана од дана објављивања налога за ликвидацију, а није пријавио исто ни по истеку овог рока - најкасније (и под условом да након измирених дугова остане имовинско покриће) у року од 180 дана од објављивања ликвидације, то је правилан закључак другостепеног суда да је исти изгубио право да потражује износ на име уговорне казне у парничном поступку пред судом који води.

Стога, неоснована је ревизија тужиоца, те је Врховни суд применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
Татјана Матковић Стефановић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић